Ks. dr Wiesław Hudek
Uniwersytet Śląski Katowice

Ścieżka programowa dla muzyków kościelnych w ramach szkół muzycznych II stopnia

1. Kontekst historyczny

Kształcenie organistów na Śląsku ma swoją bogatą tradycję. Zagadnieniem tym zajmowano się w sposób naukowy w Kamieniu Śląskim przed 13 laty w ramach sympozjum zorganizowanego przez Zakład Muzyki Kościelnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego[1]. Wśród innych wystąpień znalazło się również przedłożenie ks. dra Edwarda Poloczka, ówczesnego dyrektora Studium Organistowskiego Archidiecezji Katowickiej[2]. Autor przedstawił formy kształcenia organistów w okresie przedsoborowym (1925-1964) i posoborowym[3]. W swojej prezentacji zawarł informacje dotyczące programu nauczania, kadry, uczniów oraz wyposażenia studium[4]. Z perspektywy wieloletniej działalności tej instytucji trzeba stwierdzić, iż w czasach, kiedy ze względów politycznych kształcenie muzyków kościelnych w ramach publicznych ośrodków (w szkołach muzycznych i akademiach) było niemożliwe, spełniło ono swoją ważną funkcję. Dzięki studium kultura muzyczna w świątyniach nie upadła, a kadry organistów były i są zasilane przez nowych adeptów muzyki liturgicznej.

Jednak zarówno w czasach przed 1989 r., jak i po zmianach politycznych w Polsce wyczuwano, że taka forma jest tylko jakimś minimum, często też z różnych względów pozostawiającym wiele do życzenia. Nie czas teraz na analizę tego zjawiska. Abp Damian Zimoń od wielu lat zabiegał o reorganizację kościelnego szkolnictwa muzycznego. W projektach przygotowanych przez Komisję Muzyki Sakralnej, której w latach 1986-2003 przewodniczył ks. Antoni Reginek, prezes naszego Stowarzyszenia, a po nim piszący te słowa, pojawiały się różne warianty tej idei. Pojawił się m.in. projekt powołania do istnienia Diecezjalnej Szkoły Muzyki Kościelnej, który szybko upadł w konfrontacji z wymogami finansowymi.

---

[1] R. Pośpiech, P. Tarlinski (red.), *Kształcenie muzyków kościelnych na Śląsku. Materiały sympozjum zorganizowanego przez Zakład Muzyki Kościelnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego w Kamieniu Śląskim w dniach 21-22 XI 1995 z okazji 20-lecia Studium Muzyki Kościelnej w Opolu*, Opole 1997.

[2] E. Poloczek, *Studium Organistowskie Archidiecezji Katowickiej*, w: R. Pośpiech, P. Tarlinski (red.), *Kształcenie muzyków kościelnych na Śląsku*, s. 215-222.

[3] *Tamże*, s. 215-218.

[4] *Tamże*, s. 216-222.

Innym pomysłem była propozycją powołania do życia czegoś na kształt szkoły afiliowanej przy katowickiej Akademii Muzycznej. 16 VI 2006 r. odbyły się w tym względzie wstępne rozmowy, w których brali udział m.in. prof. Julian Gembalski i prof. Eugeniusz Kapnik (rektor uczelni). Również i w tym wypadku ze względów formalnych oraz ekonomicznych nie doszedł on nawet do fazy organizacyjnej. W końcu pojawił się projekt rozszerzenia oferty kształcenia organistów w ramach szkoły muzycznej II stopnia. Wstępny projekt przygotował prof. Julian Gembalski[5].

Momentem przełomowym dla powołania interesującej nas komórki nauczania było spotkanie, które odbyło się 14 listopada 2006 r. w Państwowej Szkole Muzycznej im. Mieczysława Karłowicza w Katowicach. W spotkaniu wzięli udział: ks. abp Damian Zimoń, prof. Julian Gembalski (kierownik katedry organów i klawesynu AM w Katowicach), mgr Dorota Zawierucha (dyr. PSM II st. im. M. Karłowicza w Katowicach), mgr Romana Kuczera (dyr. PSM II st. im. A. i K. Szafranków w Rybniku), mgr Danuta Podgórska (wizytator szkół artystycznych) i ks. dr Wiesław Hudek (przewodniczący Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej i duszpasterz organistów). Podjęto decyzję o wdrożeniu innowacji pedagogicznej z dniem 1 IX 2007 r. w obu szkołach (Katowicach i Rybniku) oraz po konsultacji przyjęto, iż dotychczasowy program nauczania organistów rozszerzony zostanie o przedmioty konieczne dla wykształcenia muzyka kościelnego.

Ostatecznie szkoła w Katowicach podjęła się przejścia drogi od innowacji poprzez eksperyment na zatwierdzeniu nowej formy kształcenia, zaś szkoła w Rybniku z rocznym opóźnieniem, w roku 2008/2009, proponuje uczniom organów jedynie poszerzenie pakietu przedmiotów wzbogacających wykształcenie.

2. Założenia programowe

W projekcie innowacji określa się jej założenia i cele. Jednym z nich jest poszerzenie kompetencji uczniów kształcących się w zakresie gry na organach o umiejętności z zakresu muzyki kościelnej, które będzie odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska na muzyków–organistów przygotowanych do pracy w kościele. Innowacja dotyczy zarówno uczniów rozpoczynających naukę, jak i starszych, wyrażających chęć rozszerzenia swoich umiejętności o teorię i praktykę liturgiczną. W tym względzie przygotowując podstawy programowe tzw. „przedmiotów kościelnych", korzystano z dotychczasowych doświadczeń Studium Organistowskiego Archidiecezji Katowickiej oraz organistowskich szkół diecezjalnych w Gliwicach i Bielsku-Białej. „Innowacja modyfikuje rozwiązania organizacyjne, zachowując jednocześnie cele kształcenia oraz wiedzę i umiejętności ucznia określone w podstawie progra-

[5] Tekst z 18 maja 2006 r., zredagowany przez prof. Gembalskiego, obejmuje 4 punkty, spośród których dwa pierwsze uzasadniają konieczność permanentnej formacji muzyków kościelnych, a dwa następne przedstawiają ogólny zarys realizacji projektu: miejsce, instrumentarium oraz zasady rekrutacji kandydatów (kopia oryginału w posiadaniu autora artykułu).

mowej”[6]. Zajęcia chóru rozszerzono o nowe przedmioty: wokalna muzyka liturgiczna oraz chorał gregoriański. Łączna ilość zajęć z tego przedmiotu wynosi 6 godzin. Zajęcia prowadzone są przez tego samego nauczyciela, jednak uczniowie uzyskują odrębne stopnie. Do szkolnego planu nauczania wprowadzono zajęcie edukacyjne wspomagające wykształcenie o charakterze zbiorowym: liturgika, prawodawstwo muzyczno-liturgiczne oraz organoznawstwo. Plan zajęć edukacyjnych przedstawia się następująco:

Projekt Innowacji Pedagogicznej
Szkolny plan nauczania
Szkoła muzyczna II stopnia
Zawód: muzyk
Specjalność: instrumentalista
Specjalizacja: organy

Obowiązkowe zajęcia edukacyjne		**Klasa**						Razem godzin tygodniowo w cyklu nauczania
		I	II	III	IV	V	VI	
		Liczba godzin tygodniowo						
1.	Instrument główny	2	2	2	2	2	3	13
2.	Fortepian dodatkowy	2/3	2/3	2/3	2/3	2/3		3 1/3
3.	Zespół kameralny z nauką organowego akompaniamentu liturgicznego		1	1	1	1		4
4.	Improwizacja organowa			2/3	2/3	2/3		2
5.	Chór	4						6
6.	Wokalna muzyka liturgiczna			1				
7.	Chorał gregoriański				1			
8.	Kształcenie słuchu	2	2	2	2	2	2	12
9.	Zasady muzyki	1	1					2
10.	Harmonia			2	3	1		6
11.	Literatura muzyczna	2	2					4
12.	Historia muzyki z literaturą muzyczną			2	2	3	2	9
13.	Formy muzyczne					2	2	4
14.	Liturgika ogólna	1	1					2
15.	Prawodawstwo muzyczno-liturgiczne		1					1
16.	Organoznawstwo		1					1
RAZEM								**69 1/3**

Informacje dodatkowe:
Poz. 3, 5, 6, 13, 14, 15. – zajęcia prowadzone są indywidualnie

[6] Projekt innowacji pedagogicznej (mps w posiadaniu autora artykułu).

W załączonym aneksie przedstawiam podstawy programowe przedmiotów uzupełniających, których jestem autorem (wokalna muzyka liturgiczna – aneks 1, chorał gregoriański – aneks 2, liturgika ogólna – aneks 3, prawodawstwo muzyczno-liturgiczne – aneks 4) oraz akompaniamentu liturgicznego, której autorką jest Brygida Tomala (aneks 5).

Pedagodzy szkoły opracowali też wewnątrzszkolne programy nauczania: improwizacja organowa (Tomasz Orlow), liturgika ogólna (ks. Wiesław Hudek), akompaniament liturgiczny (Brygida Tomala).

3. Wymogi związane z wdrożeniem innowacji i eksperymentu

Szkoła wprowadzając swoje zamierzenia, działa w oparciu o akty prawne. Głównym dokumentem w tym względzie jest Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 7 września 1999 r. w sprawie zasad i warunków prowadzenia działalności innowacyjnej i eksperymentalnej przez publiczne szkoły i placówki artystyczne. (Dz. U. 1999 Nr 86 poz. 961).

Drugim jest rozporządzenie z dnia 31 stycznia 2005 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów nauczania i podręczników dla szkół artystycznych (Dz.U. z dnia 18 lutego 2005 poz. 05.30.254).

Zgodnie z pkt. 2 § 2 rozporządzenia z 1999 r. innowacja realizowana jest w ramach posiadanych środków finansowych, a szkoła zapewnia warunki kadrowe i organizacyjne konieczne do realizacji podjętego przedsięwzięcia.

Innowacja przekształca się w eksperyment po podjęciu uchwały przez radę pedagogiczną szkoły, a także uzyskaniu opinii Centrum Edukacji Artystycznej, która składa wniosek do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do 31 stycznia roku szkolnego poprzedzającego rok szkolny, w którym planowane jest jego rozpoczęcie.

W tym wniosku, zgodnie z § 9 niniejszego rozporządzenia, należy przedstawić m.in. „opinię wyższej uczelni, która przeprowadzi weryfikację założeń eksperymentu, będzie sprawować opiekę naukową nad eksperymentem oraz dokona jego oceny" (pkt 2). „W przypadku eksperymentu dotyczącego zawodu nieumieszczonego w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego – opinię wojewódzkiego urzędu pracu lub instytucji artystycznej zainteresowanej wynikami eksperymentu" (pkt 3).

Zarówno w przypadku pkt. 2, jak i 3, szkoła ubiega się o opinie: Akademii Muzycznej w Katowicach (prof. Julian Gembalski) oraz Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (ks. prodziekan Antoni Reginek).

Celem dokonania weryfikacji eksperymentu szkoła przygotowuje szereg działań temu służących. Do praktycznych przejawów tych działań należeć będą:

- praktyki uczniów w parafiach i opinie duszpasterzy, a także kompetentnych specjalistów z dziedziny muzyki liturgicznej;
- organizowanie koncertów muzyki organowej w wykonaniu słuchaczy innowacji i eksperymentu;
- zorganizowanie sesji naukowej na temat muzyki liturgicznej.

Należy mieć świadomość, iż działania innowacyjne wiążą się również z zapewnieniem nauczycielom i uczniom właściwego zaplecza umożliwiającego prowadzenie zajęć. Jednym z takich warunków jest posiadanie właściwego instrumentarium. Szkoła od roku 2007/2008 posiada 7-głosowy instrument zbudowany w 1972 r. przez firmę *Hammer* z Hannoweru. Traktura gry i traktura rejestrowa instrumentu są mechaniczne, szafa wolnostojąca, zasięg klawiatur: manuały: C-g''', pedał: C-f''. Organy posiadają następującą dyspozycję:

Manuał I: *Gedeck* 8', *Rohrflöte* 4', *Scharff* 2-3 fach

Manuał II: *Krummhorn* 8', *Hohflöte* 4', *Prinzipal* 2'

Pedał: *Ranket* 16'

Łączniki: II/I, I/Ped., II/Ped.

Instrument został w całości sfinansowany przez Kurię Metropolitalną w Katowicach i poświęcony przez ks. abpa Damiana Zimonia 7 lutego 2008 r., w czasie liturgii przygotowanej przez pedagogów i uczniów innowacji.

Zajęcia z przedmiotu „organowy akompaniament liturgiczny" będą się odbywały w szkole oraz wyznaczonych do tego katowickich kościołach: Niepokalanego Poczęcia NMP (ul. Mariacka), Wniebowzięcia NMP (ul. Graniczna), Bożej Opatrzności (Katowice–Zawodzie, ul. 1-go Maja).

Przedmiotów realizowanych w ramach innowacji uczą:

- Zygmunt Antonik i Brygida Tomala – organy,
- Brygida Tomala – akompaniament liturgiczny,
- ks. Wiesław Hudek – liturgika ogólna i prawodawstwo muzyczno-liturgiczne,
- Joanna Marcinowicz – wokalna muzyka liturgiczna i chorał gregoriański,
- Tomasz Orlow – improwizacja organowa i organoznawstwo.

4. Podsumowanie

Celem działań innowacyjnych jest wykształcenie kompetentnych muzyków, którzy będą nie tylko „sprawni" technicznie, potrafiąc swobodnie poruszać się w literaturze organowej, ale także umiejętnie zastosują wiedzę zdobytą z zakresu liturgii i innych przedmiotów uzupełniających. Chodzi zatem o takiego absolwenta, którego sylwetka będzie obejmowała dwa ważne dla muzyki liturgicznej wektory: zawodowy profesjonalizm oraz postawę wiary. Zajęcia szkolne mają uczniom umożliwić dokonanie syntezy pomiędzy tym, co zewnętrzne, i tym, co wewnętrzne, muzyczne i liturgiczne, mądre i pobożne.

Projekt innowacji i eksperymentu, w konsekwencji mający zmierzać do umieszczenia zawodu „muzyk kościelny" albo „organista liturgiczny" do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, ma do pokonania jeszcze długą drogę. Niewątpliwie jego zalety, m.in.: nieodpłatność nauczania, działanie w sprawdzonych strukturach, przywrócenie muzykom kościelnym należnego im statusu oraz wiele innych, sprawią, iż działania PSM w Katowicach uznać należy za pionierskie i ze wszech miar konieczne dla całej Polski. Ta droga wymaga wsparcia innych środowisk i z pewnością znajdzie naśladowców w innych ośrodkach.

A N E K S 1

Podstawa programowa dla przedmiotu: **Wokalna muzyka liturgiczna**

Treści nauczania

1. Rozwijanie umiejętności wokalnych.
2. Zasady pracy w zespole.
3. Zapoznanie uczniów z repertuarem liturgicznym
   - wg cyklu roku liturgicznego,
   - wg cyklu mszalnego,
   - wg pobożności ludowej.
4. Zapoznanie uczniów z polifonią religijną.

Osiągnięcia uczniów

1. Doskonalenie umiejętności wykonawczych przez zbiorowe muzykowanie.
2. Rozwijanie umiejętności orientacji w partyturach muzyki wielogłosowej.
3. Umiejętność aktywnego słuchania siebie i innych.
4. Umiejętność twórczej współpracy i koordynacji w wykonywaniu utworów oraz odpowiedzialności w przygotowywaniu się do wspólnego wykonywania utworów.
5. Poznawanie repertuaru zasadniczego rodzaju muzyki liturgicznej, jakim jest muzyka wokalna (śpiewy w języku polskim, m.in. części stałe mszy św., pieśni, psalmy) oraz wielogłosowość *a cappella* (muzyka polifoniczna, homofoniczna oraz inne techniki kompozytorskie).
6. Umiejętność orientacji w sposobie wykonywania różnych form muzyki liturgicznej (np. czytań, psalmów, litanii, pasji), rozumienia całej struktury utworu z jego rozbiciem na poszczególne elementy, wydobycie charakteru utworu.

(opracował: ks. Wiesław Hudek)

A N E K S 2

Podstawa programowa dla przedmiotu: **Chorał gregoriański**

Treści nauczania

1. Rozwijanie umiejętności pracy w zespole.
2. Zapoznawanie się z literaturą z zakresu monodii liturgicznej (chorału gregoriańskiego).
3. Zespołowe i solowe wykonywanie śpiewów przewidzianych w programie nauczania.
4. Prezentacja klasycznego repertuaru gregoriańskiego.

Osiągnięcia uczniów

1. Doskonalenie umiejętności wykonawczych przez zbiorowe muzykowanie.
2. Rozwijanie umiejętności aktywnego słuchania siebie i innych.
3. Umiejętność twórczej współpracy i koordynacji w wykonywaniu utworów oraz odpowiedzialności w przygotowywaniu się do wspólnego wykonywania utworów.

4. Poznawanie repertuaru zasadniczego rodzaju muzyki liturgicznej (*ordinarium* i *proprium missae* i inne).
5. Umiejętność orientacji w sposobie wykonywania różnych form chorałowych (np. psalmów, litanii), rozumienia całej struktury utworu z jego rozbiciem na poszczególne elementy, wydobycie charakteru utworu.
6. Poznanie śpiewów gregoriańskich.
7. Umiejętność czytania zapisu gregoriańskiego i ćwiczenie w czytaniu tekstów łacińskich.

(opracował: ks. Wiesław Hudek)

A N E K S 3

Podstawa programowa dla przedmiotu: **Liturgika ogólna**

Treści nauczania

1. Terminy i pojęcia niezbędne do opisu, analizy i interpretacji liturgiki ogólnej.
2. Systematyzacja liturgiki wg schematu: „od Boga ku człowiekowi" i „od człowieka ku Bogu".
3. Szczegółowe zagadnienia:
   - ogólne wprowadzenie do liturgii,
   - rok liturgiczny,
   - liturgia Eucharystii,
   - sakramenty Kościoła,
   - liturgia godzin i roku Pańskiego,
   - liturgika i jej historia,
   - znaki w liturgii.
4. Analiza i opis liturgii wg źródeł liturgicznych.

Osiągnięcia uczniów

1. Znajomość terminów i pojęć z zakresu wiedzy o liturgii Kościoła oraz poprawne ich stosowanie do opisu i analizy zjawisk liturgicznych.
2. Łączenie wiedzy z liturgiki ogólnej z zasadami prawodawstwa kościelnego, a następnie praktyką muzyczno-liturgiczną.
3. Umiejętność właściwego odczytywania przesłania liturgii.
4. Prezentowanie znajomości:
   - wybranych zagadnień z zakresu wiedzy o liturgii,
   - ksiąg liturgicznych,
   - struktury poszczególnych celebracji oraz nabożeństw.

(opracował: ks. Wiesław Hudek)

A N E K S 4

Podstawa programowa dla przedmiotu: **Prawodawstwo muzyczno-liturgiczne**

Treści nauczania

1. Terminy i pojęcia stosowane w prawodawstwie muzyczno-liturgicznym Kościoła.
2. Systematyzacja prawodawstwa muzyczno-liturgicznego wg schematu:
   - dokumenty Stolicy Apostolskiej,
   - dokumenty Konferencji Episkopatu Polski,
   - dokumenty biskupa diecezji.
3. Kryteria doboru repertuaru muzycznego-liturgicznego.
4. Sposób analizy i interpretacji najważniejszych i aktualnych przepisów.

Osiągnięcia uczniów

1. Umiejętność systematyzowania wiedzy i stosowania prawodawstwa muzyki kościelnej (Sobór Watykański II i dokumenty papieskie, dokumenty Kościoła, synody diecezjalne i zarządzenia biskupa).
2. Prezentowanie znajomości wiedzy z wybranych zagadnień:
   - nowe akcenty w liturgii,
   - definicja i funkcje muzyki liturgicznej,
   - muzyka integralną częścią liturgii,
   - łączenie muzyki z treścią liturgii,
   - piosenka i pieśń w liturgii,
   - zadanie dobrego przygotowania liturgii i muzyki,
   - gatunki i rodzaje muzyki liturgicznej,
   - zadania muzyków kościelnych.
3. Umiejętność stosowania zdobytej wiedzy we właściwym odczytywaniu kryteriów doboru repertuaru do liturgii i poza nią.

(opracował: ks. Wiesław Hudek)

A N E K S 5

Treści poszerzające podstawę programową przedmiotu „zespół kameralny" o naukę organowego akompaniamentu liturgicznego

I. Ogólna charakterystyka przedmiotu

1. Przedmiot prowadzony jest w formie ćwiczeń. Trwa przez cztery lata w wymiarze 1 godziny lekcyjnej tygodniowo.
2. Zajęcia odbywają się w małych, 3-, 4-osobowych grupach.
3. Program nauki organowego akompaniamentu liturgicznego powinien obejmować całość powszechnie używanych w liturgii śpiewów, zgodnie z *Instrukcją Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II* (z 1979 r.).
4. Ocenę śródroczną oraz końcową ustala nauczyciel. Ostatni rok nauki przedmiotu kończy się egzaminem o trybie określonym w Statucie Szkoły.

II. Treści nauczania oraz planowane osiągnięcia ucznia

I rok nauki
1. Pamięciowe opanowanie prostych wzorów harmonizacji odpowiedzi mszalnych z równoczesną umiejętnością odnajdywania tonacji i transponowania do wszystkich tonacji.
2. Opanowanie prostych akompaniamentów pieśni (z użyciem samego manuału oraz manuału z pedałem).

II rok nauki
1. Opanowanie dalszych odpowiedzi mszalnych, pieśni oraz części stałych mszy św.
2. Nauka psalmów i śpiewów przed Ewangelią na różne okresy liturgiczne.
3. Umiejętność przygotowania prostych przygrywek do pieśni.

III rok nauki
1. Opanowanie dalszych odpowiedzi mszalnych, pieśni, psalmów i części stałych mszy św.
2. Opanowanie akompaniamentów nieszporów i gorzkich żalów.
3. Dalsze doskonalenie umiejętności tworzenia przygrywek do pieśni.
4. Wprowadzenie praktyki liturgicznej (granie pieśni i odpowiedzi podczas nabożeństw liturgicznych).

IV rok nauki
1. Opanowanie akompaniamentu litanii, godzinek, obrzędów ślubu i pogrzebu.
2. Dalsze doskonalenie umiejętności tworzenia przygrywek do pieśni.
3. Umiejętność samodzielnego przygotowania repertuaru wykonywanego podczas liturgii.
4. Umiejętność doboru repertuaru z uwzględnieniem okresów liturgicznych, świąt, czynności liturgicznych oraz czytań.
5. Umiejętność grania pieśni *a vista*.
6. Praktyka liturgiczna.

III. Roczne minimum programowe

I rok nauki
1. Odpowiedzi mszalne:
   - znak krzyża w tonie I i II,
   - pozdrowienie w tonie I i II,
   - dialog przed i po Ewangelii w tonie II,
   - dialog przed prefacją,
   - obrzędy zakończenia z rozesłaniem (jedna melodia).
2. 10 pieśni.

II rok nauki
1. Odpowiedzi mszalne:

- aklamacja pierwsza po Przeistoczeniu,
- trzecia forma aktu pokuty (jedna melodia),
- Modlitwa Pańska w wybranych tonacjach (minimum 4),
- modlitwa powszechna (jedna melodia).

2. Części stałe mszy św. (jedno opracowanie).
3. Melodie psalmów responsoryjnych i śpiewów przed Ewangelią (4 melodie).
4. 30 pieśni.

III rok nauki

1. Odpowiedzi mszalne:
   - aklamacje druga i czwarta po Przeistoczeniu,
   - trzecia forma aktu pokuty (jedna melodia),
   - modlitwa powszechna (jedna melodia),
   - Modlitwa Pańska (4 tonacje),
   - obrzędy zakończenia z rozesłaniem (dwie melodie).
2. Części stałe mszy św. (jedno opracowanie).
3. Melodie psalmów responsoryjnych i śpiewów przed Ewangelią (6 melodii).
4. 40 pieśni.

IV rok nauki

1. Odpowiedzi mszalne:
   - aklamacja trzecia po Przeistoczeniu,
   - trzecia forma aktu pokuty (jedna melodia),
   - Modlitwa Pańska (pozostałe tonacje),
   - modlitwa powszechna (jedna melodia).
2. Części stałe mszy św. (jedno opracowanie polskie i jedno łacińskie).
3. 40 pieśni.

IV. Egzamin promocyjny z nauki organowego akompaniamentu liturgicznego

1. Wymagany program egzaminu promocyjnego:
   - wszystkie odpowiedzi mszalne we wszystkich tonacjach,
   - 120 pieśni z przygrywkami,
   - cztery opracowania części stałych mszy św., w tym jedno mszy gregoriańskiej,
   - melodie psalmów responsoryjnych i śpiewów przed Ewangelią (po dwie melodie na każdy okres roku liturgicznego),
   - granie pieśni *a vista.*
2. Egzamin końcowy z przedmiotu składa się z dwóch etapów:

- etap pierwszy – egzamin przeprowadzany przez komisję egzaminacyjną na terenie szkoły,
- etap drugi – egzamin polegający na samodzielnym przygotowaniu przez ucznia akompaniamentu liturgicznego i wykonaniu go podczas mszy św. w obecności komisji egzaminacyjnej,
- warunkiem dopuszczenia do etapu drugiego jest pozytywne zaliczenie etapu pierwszego.

(opracowała: Brygida Tomala)